

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Vojtěcha Šimíčka, soudkyně zpravodajky Kateřiny Šimáčkové a soudce Ludvíka Davida o ústavní stížnosti stěžovatele **M. R.**, zastoupeného Mgr. Davidem Zahumenským, advokátem se sídlem Krkoškova 748/28, Brno, proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 26. června 2018, č. j. 8 To 215/2018-242 a usnesení Městského soudu v Brně ze dne 16. května 2018, č. j. 4 Nt 51/2014-220, za účasti Krajského soudu v Brně a Městského soudu v Brně jako účastníků řízení a Krajského státního zastupitelství v Brně a Městského státního zastupitelství v Brně jako vedlejších účastníků řízení, takto:

- I. Usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 26. června 2018 č. j. 8 To 215/2018-242 bylo porušeno ústavně zaručené právo stěžovatele na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí zaručené článkem 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Toto rozhodnutí se proto ruší.**
- III. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.**
- IV. Náhrada nákladů řízení se stěžovateli nepřiznává.**

Odůvodnění:

I. Předchozí průběh řízení a vymezení věci

1. Stěžovatel se ústavní stížností domáhá zrušení v záhlaví uvedeného usnesení Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“) a usnesení Městského soudu v Brně (dále jen „městský soud“), neboť se domnívá, že jimi byla porušena jeho ústavně zaručená základní práva a svobody, a to právo na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí ve smyslu čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a právo na respektování soukromého a rodinného života ve smyslu čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).

2. Stěžovatel byl rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 21. 8. 2013 sp. zn. 10 T 26/13 zproštěn obžaloby, která byla proti němu vznesena pro přečiny krádeže a násilí proti úřední osobě a současně mu bylo uloženo psychiatrické ústavní ochranné léčení vykonávané formou lůžkové péče (dále jen „ústavní ochranné léčení“). Stěžovatel se

měl protiprávního jednání dopustit v roce 2011 v souvislosti s nahlížením do spisové dokumentace, která o něm byla na správním úřadě vedena ve věci dávek v hmotné nouzi. Při oprávněném nahlížení do spisové dokumentace přitom jednu z jejích částí měl odcizit. Tu ihned na místě předal své sestře, která ji uložila do kabelky. Na následné výzvy úřednice k navrácení odcizené části spisu nereagovali, načež mezi nimi navzájem došlo k fyzické potyčce. Při ní sestra stěžovatele jednu z úřednic, která se snažila zamezit zcizení části spisového materiálu, měla poranit. Fyzicky napadená úřednice utrpěla pohmoždění tváře a poškození krční páteře. Jiné úředníci mezitím stěžovatel znemožňoval v jejím úsilí své kolegyni pomoci tím, že fyzicky bránil v otevření dveří z kanceláře na chodbu, kde se incident odehrával. Měl se pokoušet také odcizit zbytek spisové dokumentace. Jak stěžovatel, tak i jeho sestra výše uvedené skutečnosti popírají a společně s obviněním je považují za vykonstruované.

3. Dne 3. 3. 2014 podal stěžovatel návrh na změnu formy ochranného léčení na ochranné léčení vykonávané formou ambulantní péče (dále jen „ambulantní ochranné léčení“). Městský soud tomuto návrhu usnesením ze dne 29. 4. 2014 č. j. 4 Nt 51/2014-95 vyhověl. Následně bylo usnesením Městského soudu v Brně ze dne 11. 4. 2016 č. j. 4 Nt 51/2014 – 135 ambulantní ochranné léčení stěžovatele prodlouženo o 1 rok, tedy do dne 11. 4. 2017. O prodloužení ambulantního ochranného léčení bylo rozhodnuto podle ustanovení § 99 odst. 6 trestního zákoníku ve znění zákona č. 330/2011 Sb. Jeho část, která je pro tento případ podstatná, zní takto: *„Ochranné léčení potrvá, dokud to vyžaduje jeho účel, nejdéle však dvě léta; nebude-li v této době léčba ukončena, rozhodne soud před skončením této doby o jejím prodloužení, a to i opakovaně, vždy však nejdéle o další dvě léta; jinak rozhodne o propuštění z ochranného léčení.“*

4. Dne 1. 7. 2016, tedy v průběhu trvání ambulantního ochranného léčení, nabyl účinnosti zákon č. 150/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále také „zákon č. 150/2016 Sb.“, „novelizující zákon“ či také „novela“). Tento zákon se dotkl i výše citovaného ustanovení trestního zákoníku. Ustanovení § 99 odst. 6 trestního zákoníku ve znění zákona č. 150/2016 Sb. (dále také „novelizovaný zákon“) uvádí následující: *„Ochranné léčení trvá, dokud to vyžaduje jeho účel. Ústavní ochranné léčení trvá nejdéle dvě léta; nebude-li v této době léčba ukončena, rozhodne soud před skončením této doby o jejím prodloužení, a to i opakovaně, vždy však nejdéle o další dvě léta; jinak rozhodne o propuštění z ochranného léčení nebo o změně ústavního léčení na léčení ambulantní, ledaže má pachatel vinu na tom, že soud v uvedené době nemohl rozhodnout; v takovém případě soud rozhodne bezodkladně po odpadnutí překážky bránící rozhodnutí.“*

5. Dne 12. 4. 2017 požádal městský soud stěžovatelova ošetřujícího lékaře o sdělení, zda nadále trvají důvody pro uložení ambulantního ochranného léčení. Ten ve své odpovědi, doručené soudu dne 9. 5. 2017, doporučil jeho ukončení. Na základě tohoto návrhu městský soud nařídil vypracování znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, za účelem zjištění zdravotního stavu stěžovatele a důvodnosti dalšího trvání ambulantního ochranného léčení. K tomu byl přibrán soudní znalec doc.

MUDr. Jaroslav Zvěřina, CSc., který byl pro nesoučinnost ze strany stěžovatele dne 26. 1. 2018 nahrazen soudní znalkyní MUDr. Evou Čermákovou. Na pozdějším veřejném zasedání dne 16. 5. 2018 městský soud návrh na ukončení ambulantního ochranného léčení usnesením zamítl. Toto usnesení, které stěžovatel napadá ústavní stížností, bylo vydáno více než rok poté, co mělo podle rozhodnutí stejného soudu ze dne 11. 4. 2016 dojít ke skončení ambulantního ochranného léčení uplynutím doby. To podle výkladu zaujatého městským soudem v usnesení ze dne 16. 5. 2018 však i po uplynutí této doby nadále trvalo. K jeho prodloužení mělo totiž podle tohoto soudu dojít ex lege výše uvedenou změnou právní úpravy. V důsledku toho nebylo potřeba vydávat samostatné soudní rozhodnutí, kterým by bylo ambulantní ochranné léčení přede dnem 11. 4. 2016 prodlouženo.

6. Proti usnesení městského soudu ze dne 16. 5. 2018 podal stěžovatel stížnost ke krajskému soudu. Ten ji však napadeným usnesením podle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu zamítl jako nedůvodnou.

II. Argumentace účastníků a vedlejších účastníků řízení

7. V ústavní stížnosti stěžovatel namítá, že oběma napadenými usneseními bylo nesprávně rozhodnuto o neukončení ambulantního ochranného léčení, jelikož v době rozhodování obecných soudů již toto léčení netrvalo. Stěžovatel se neztotožňuje s výkladem obecných soudů, podle kterých je na základě provedené právní změny nutno na dříve uložené ambulantní ochranné léčení ex lege nahlížet jako na uložené podle jeho účelu bez přesného vymezení dne jeho skončení.

8. Stěžovatel má též za to, že v jeho případě navíc ani nejsou dány faktické důvody pro další trvání ambulantního ochranného léčení, a návrh na jeho ukončení proto neměl být zamítnut. Obecné soudy podle stěžovatele založily své závěry o důvodnosti dalšího trvání ambulantního ochranného léčení zcela nekriticky pouze na závěrech znaleckého posudku MUDr. Evy Čermákové ze dne 30. 3. 2018. Tento znalecký posudek přitom podle stěžovatele neprokázal splnění zákonných podmínek pro důvodnost trvání ambulantního ochranného léčení, přičemž jeho závěry byly nedostatečně odůvodněny a nepodepřeny jakýmkoliv úsudky o nebezpečnosti stěžovatele. Tento argument stěžovatel v ústavní stížnosti uvádí pouze jako podpůrný, tedy pro případ, že by se Ústavní soud neztotožnil s jeho první námitkou.

9. Stěžovatel taktéž v souladu s ustanovením § 83 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) žádá o náhradu nákladů zastoupení před Ústavním soudem, a to v celkové výši 8 228 Kč.

10. K výzvě Ústavního soudu se k ústavní stížnosti vyjádřili účastníci řízení, krajský soud a městský soud jako účastníci řízení a Krajské státní zastupitelství a Městské státní zastupitelství jako vedlejší účastníci řízení. Jejich vyjádření však neobsahovala žádné nové závažné skutečnosti či argumenty relevantní pro posouzení ústavní stížnosti. Ústavní soud z nich proto ve svém rozhodnutí nevycházel, proto nebyla stěžovateli zaslána k replice.

III. Hodnocení Ústavního soudu

A. Institut psychiatrického ambulantního ochranného léčení

11. Podústavní právní úprava stanoví, že obecné soudy uloží ochranné léčení osobě, která pro nepřítomnost není trestně odpovědná, jejíž pobyt na svobodě je nebezpečný a která se dopustila činu jinak trestného (§ 99 odst. 1 trestního zákoníku Ochranné léčení nepředstavuje trest, ukládaný často s prvkem jisté odplaty či vyvážení újmy oběti a pachatele, a újma jím působená není na rozdíl od trestů jejich zamýšlenou složkou, nýbrž jen nevyhnutelným účinkem (Šámal, P. a kol. Trestní zákoník Obecná část. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 495-496). V případě ambulantní ochranné léčby je léčená osoba ponechána na svobodě, přičemž je povinna se podrobit léčebnému režimu podle pokynů pracovníků zdravotnického zařízení, kam pravidelně v určených termínech dochází a kde je jí poskytována příslušná ambulantní léčebná péče (Šámal, P. a kol. Trestní zákoník. Obecná část. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1164).

12. Zákonem stanovená a soudním rozhodnutím uložená ambulantní ochrana léčba zasahuje do ústavně zaručeného práva na zachování tělesné a duševní integrity, zaručeného čl. 7 Listiny, spočívajícího v nepřípustnosti jakýchkoli nedobrovolných zásahů do tělesné schránky člověka a jeho vědomí. Právo na nedotknutelnost osoby není absolutní a v některých situacích lze do nedotknutelnosti osoby zasáhnout, je-li takový zákrok stanoven zákonem a je nezbytný v demokratické společnosti v zájmu bezpečnosti veřejnosti, předcházení trestné činnosti, ochrany veřejného zdraví nebo ochrany práv a svobod jiných (srov. čl. 26 Úmluvy o lidských právech a biomedicíně). Právě jedním z ústavně přijatelných důvodů zásahu do práva na zachování tělesné a duševní integrity, tedy do práva, aby člověk nebyl podrobován lékařským zákrokům proti své vůli, je ochranné léčení. Takovýto zásah však musí být proveden jen v souladu s omezeními, stanovenými článkem 4 odst. 4 Listiny, při omezení základního práva musí být tedy šetřeno jejich podstaty a smyslu a případná zákonná omezení musí být vykládána restriktivně s respektem pro zachování základních práv a svobod. „V pochybnostech se zde uplatní též zásada upřednostnění svobody, zejména nejde-li o kolizi s jiným základním právem jiné osoby, nýbrž (jen) o kolizi s ústavně chráněným veřejným dobrem.“ [LANGÁŠEK, T. Nedotknutelnost osoby a zákaz mučení (čl. 7) In WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. Wolters Kluwer: Praha, 2012, str. 193]. Takováto zásada pak musí být uplatněna i v případě interpretace podústavního práva, tedy i zákona, upravujícího ambulantní ochrannou léčbu.

13. Podle právní úpravy ochranného léčení účinné do 1. 7. 2016, tedy před provedením novely trestního zákoníku zákonem č.150/2016 Sb., byla doba trvání ochranného léčení bez rozlišení jeho forem vymezena na dobu, po kterou to vyžaduje jeho účel. Ochranné léčení zároveň nemohlo být soudem uloženo na dobu delší, než jsou dva roky. Obecné soudy byly zároveň povinny, nebude-li v této době léčba ukončena, rozhodnout před skončením této doby o jeho prodloužení, a to opět nejdéle o další dva roky.

14. Zákon č. 150/2016 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 7. 2016, tuto povinnost odstranil. Obecné soudy již nejsou povinny periodicky každé dva roky přezkoumávat důvodnost trvání ambulantního ochranného léčení. Periodický přezkum je nadále zachován pouze v případě ústavního ochranného léčení. Další změnou, kterou tato novela přinesla, je též odstranění dvouleté hranice, omezující dobu, na niž je možno maximálně soudním rozhodnutím uložit ambulantní ochranné léčení. Ta je nově omezena pouze dobou, po kterou to vyžaduje jeho účel, a nikoliv původními dvěma roky. Účel ochranného léčení, na který je doba jeho trvání navázána, zároveň není v žádném právním předpise definován. Význam tohoto termínu odborná literatura shledává v terapeutickém působení na pachatele, a to s cílem vyléčení nebo alespoň dosažení takového léčebného efektu, pro který již pobyt pachatele na svobodě není nebezpečný [podrobněji viz Drašík, A., Fenyk, J. a kol. Trestní řád: komentář. II. díl, (§ 180 až 471). Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 1041 či také Šámal, P. a kol. Trestní zákoník. Obecná část. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1157]. Uvedená novela trestního zákoníku neobsahuje žádné přechodné ustanovení, které by postavilo najisto, jakým způsobem má být nahlíženo na trvání ambulantního ochranného léčení, uloženého před a zároveň svým trváním zasahujícího do doby po nabytí účinnosti této novely.

B. Ústavněprávní přezkum interpretace a aplikace podústavního práva zaujaté napadeným usnesením krajského soudu

15. Ve stěžovatelově případě městský soud svým rozhodnutím ze dne 11. 4. 2016 podle tehdy účinného ustanovení § 99 odst. 6 trestního zákoníku rozhodl o prodloužení dosud trvajícího ambulantního ochranného léčení o jeden rok, tedy do dne 11. 4. 2017. Tímto dnem tak mělo ambulantní ochranné léčení skončit uplynutím doby. Do tohoto dne již městský soud nevydal žádné další rozhodnutí, kterým by dobu trvání ambulantního ochranného léčení prodloužil. Přesto podle jeho závěru, zaujatého v napadeném usnesení ze dne 16. 5. 2018, toto léčení nadále i po uplynutí dne 11. 4. 2017 trvá. Krajský soud, který později stížnost stěžovatele proti tomuto rozhodnutí zamítl, v napadeném usnesení ze dne 26. 6. 2018 výše zastávaný postoj městského soudu potvrdil.

16. K tomuto závěru krajský soud dospěl výkladem změny ustanovení § 99 odst. 6 trestního zákoníku zákonem č. 150/2016 Sb., který nabyl účinnosti 1. 7. 2016, tedy ještě přede dnem, ke kterému mělo ambulantního ochranného léčení skončit uplynutím doby, výslovně stanovené ve výroku výše citovaného soudního rozhodnutí ze dne 11. 4. 2016. Podle výkladu krajského soudu došlo dnem účinnosti této novely de facto k automatickému překlopení právního režimu ambulantního ochranného léčení uloženého podle dosavadní právní úpravy do režimu trestního zákoníku ve znění novelizujícího zákona. To má podle krajského soudu za následek i automatické prodloužení doby trvání ambulantního ochranného léčení, a to sice do doby, dokud to vyžaduje jeho účel. Z tohoto důvodu proto shledal za bezvadné usnesení městského soudu, kterým tento soud zamítl návrh na ukončení ambulantního ochranného léčení, a to více než rok poté, co mělo ambulantní ochranné léčení podle rozhodnutí ze dne 11. 4. 2016 skončit uplynutím doby.

17. Ústavní soud zdůrazňuje, že „ochrana ústavnosti není a ani z povahy věci nemůže být pouze úkolem Ústavního soudu“ [nález sp. zn. I. ÚS 878/15 ze dne 16. 9. 2015 (N 171/78 SbNU 555), sp. zn. IV. ÚS 1241/12 ze dne 13. 3. 2013 (N 42/68 SbNU 425), sp. zn. I. ÚS 2166/10 ze dne 22. 2. 2011 (N 21/60 SbNU 215)], nýbrž je úlohou všech orgánů veřejné moci (čl. 4 Ústavy). I obecné soudy „tudíž mají povinnost interpretovat jednotlivá zákonná ustanovení v první řadě z pohledu účelu a smyslu ochrany ústavně garantovaných základních práv a svobod“ [srov. nález sp. zn. II. ÚS 369/01 ze dne 18. 12. 2002 (N 156/28 SbNU 401)] a šetřit přitom jejich podstatu a smyslu (čl. 4 odst. 4 Listiny). V konkrétní věci jsou pak povinny upřednostnit ten výklad zákonného ustanovení, který vůbec, resp. co nejméně zasahuje do ústavně garantovaných základních práv a svobod jednotlivce [srov. nález sp. zn. II. ÚS 1375/11 ze dne 11. 9. 2012 (N 156/66 SbNU 331), sp. zn. Pl. ÚS 14/07 ze dne 19. 11. 2008 (N 198/51 SbNU 409), sp. zn. I. ÚS 643/06 ze dne 13. 9. 2007 (N 142/46 SbNU 373)]. Této povinnosti krajský soud v dané věci nedostál.

18. Podle Ústavního soudu se totiž v daném případě nabízí jiný výklad podústavního práva než ten, který v napadeném usnesení zaujal krajský soud, a který zároveň lépe šetří ústavně garantovaná základní práva a svobody stěžovatele. Jeho závěrem je, že nabytí účinnosti zákona č. 150/2016 Sb. nemělo v případě stěžovatele za následek automatické prodloužení jím podstupovaného ambulantního ochranného léčení, a to v době trvání, jak jej tento zákon vymezuje. Tento výklad je přitom třeba v daném případě upřednostnit.

19. Podle čl. 1 odst. 1 Ústavy je Česká republika právním státem založeným na úctě k právům a svobodám člověka a občana. Toto ustanovení má významné důsledky v oblasti tvorby, interpretace a aplikace práva. Mezi základní součásti principu právního státu podle Ústavního soudu patří zásada předvídatelnosti zákona, jeho srozumitelnosti [srov. nález sp. zn. [Pl. ÚS 77/06](#) ze dne 15. 2. 2007 (N 30/44 SbNU 349, 37/2007 Sb.), bod 36], princip právní jistoty a ochrany důvěry v právo [nález sp. zn. Pl. ÚS 6/07 ze dne 9. 2. 2010 (N 20/56 SbNU 207, 66/2010 Sb.), sp. zn. III. ÚS 555/06 ze dne 31. 1. 2007 (N 19/44 SbNU 243)], a v neposlední řadě též ochrana legitimního očekávání [nález sp. zn. IV. ÚS 167/05 ze dne 26. 4. 2005 (N 94/37 SbNU 277)].

20. Zrušení staré a přijetí nové právní úpravy je se zásahem do výše uvedených principů a zásad nutně spjato. Je proto žádoucí, aby zákonodárce za účelem minimalizace tohoto zásahu využil při změnách právní úpravy tzv. přechodných (intertemporálních) ustanovení. V nich pak jednoznačně upraví a postaví najisto vztah režimu právních vztahů vzniklých za dosavadní právní úpravy v návaznosti na právní úpravu novou. Ústavní soud má v této souvislosti za to, že výkladové pochybení krajského soudu bylo do značné míry spoluzapříčiněno právě nejednoznačnou úpravou vztahu obou těchto právních režimů. Novelizující zákon totiž neobsahoval žádná přechodná ustanovení, která by výslovně určila, jakým způsobem má být nahlíženo na trvání ambulantního ochranného léčení, uloženého podle dosavadní právní úpravy a zároveň svou dobou trvání zasahujícího do právního režimu úpravy nové. Vztah těchto dvou právních režimů zákonodárce neupravil ani v žádném jiném právním předpise a společně s jeho důsledky jej nebral v potaz ani v důvodové zprávě k novelizujícímu zákonu.

21. Jak přitom Ústavní soud konstantně judikuje, obecné soudy jsou v případě absence explicitních přechodných ustanovení povinny přijmout takový výklad, který více šetří smysl a podstatu základního práva [nález sp. zn. IV. ÚS 314/09 ze dne 5. 5. 2009 (N 110/53 SbNU 375), sp. zn. II. ÚS 37/04 ze dne 30. 6. 2005 (N 135/37 SbNU 705), sp. zn. I. ÚS 287/04 ze dne 22. 11. 2004 (N 174/35 SbNU 331), sp. zn. IV. ÚS 178/04 ze dne 26. 1. 2005 (N 18/36 SbNU 237)]. Opačný interpretační či aplikační postup znamená porušení čl. 4 odst. 4 Listiny, a je proto ve svém důsledku výkladem retroaktivním [nález sp. zn. II. ÚS 2755/08 ze dne 7. 1. 2010 (N 1/56 SbNU 3), sp. zn. Pl. ÚS 38/06 ze dne 6. 2. 2007 (N 23/44 SbNU 279, 84/2007 Sb.)]. Nejinak tomu bylo i v tomto případě.

22. Je přitom důležité zdůraznit, že nepravá retroaktivita, kterou krajský soud novelizujícímu zákonu přiznal, nebyla v zákoně explicitně vyjádřena. Již Ústavní soud České a Slovenské Federativní Republiky totiž judikoval, že z pravidla, že právní předpis nepůsobí nazpět, plyne nutnost každý ústavně možný případ retroaktivity zakotvit výslovně v zákoně [nález Ústavního soudu České a Slovenské Federativní Republiky sp. zn. Pl. ÚS 78/92 ze dne 10. 12. 1992 (nález č. 15 Sbírky usnesení a nálezů Ústavního soudu ČSFR, Praha: Linde Praha, a. s., 2011, s. 92)]. Shodné závěry opakovaně akcentuje i Ústavní soud České republiky [nález sp. zn. IV. ÚS 1076/10 ze dne 15. 6. 2010, sp. zn. II. ÚS 405/02 ze dne 3. 6. 2003 (N 80/30 SbNU 245), sp. zn. Pl. ÚS 16/93 ze dne 24. 5. 1994 (N 25/1 SbNU 189, 131/1994 Sb.)]. Tuto povinnost Ústavní soud odvíjí od své předešlé judikatury, podle které je součástí definičních znaků právního státu také zákaz retroaktivity právních norem, resp. jejich retroaktivního výkladu [nález sp. zn. IV. ÚS 215/94 ze dne 8. 6. 1995 (N 30/3 SbNU 227)]. Požadavek výslovného zakotvení retroaktivních účinků novelizujícího zákona však v daném případě pro absenci přechodných ustanovení naplněn nebyl. Přesto krajský soud tyto účinky novely svým rozhodnutím přiznal.

23. Pouze pro doplnění Ústavní soud dodává, že při podobných právních změnách v oblasti ochranného léčení učiněných v minulosti zákonodárce přechodných ustanovení využil. Příkladem může být § 62 zákona č. 129/2008 Sb., podle kterého se „[v]ýkon dosud nevykonaného ochranného léčení, které bylo uloženo před nabytím účinnosti tohoto zákona, (...) dokončí podle dosavadních právních předpisů.“ Zákonodárce je přitom nekonzistentní i v rámci samotného novelizujícího zákona. Ten totiž přechodná ustanovení obsahuje např. v případě změn trestního řádu. Ústavnímu soudu tudíž není zřejmé, proč zákonodárce k podobnému řešení nepřistoupil i při změně ustanovení § 99 odst. 6 (či § 65 odst. 1) trestního zákoníku. Ústavní soud přitom nemá pochyb o tom, že by výslovná zákonná úprava střetu obou právních režimů byla v daném případě vhodná. Toto konstatování platí bez ohledu na způsob, jakým by zákonodárce vztah obou právních režimů v rámci ústavněprávních mantinelů upravil. Podobná úprava by posílila právní jistotu osob, které ambulantní ochranné léčení podle dosavadních předpisů podstupovaly, a minimalizovala rizika výkladové libovůle obecných soudů, která byla touto změnou právní úpravy způsobena. Jen pro doplnění Ústavní soud dodává, že na problém absence přechodných ustanovení v diskutované novele dříve upozornila i odborná literatura (Šelleng, D. K novele trestních předpisů provedených zákonem č. 150/2016 Sb. Kriminálníka, 2016, roč. 49, č. 4, s. 243-255.). Ústavní soud však zároveň podotýká, že závěry jejího autora se v zásadě neliší od těch, které v napadeném usnesení zaujal krajský soud.

24. V návaznosti na výše uvedené lze tedy vyjít z toho, že z důvodu absence přechodných ustanovení není přípustné vykládat mezerovitou změnu právní úpravy k tíži jednotlivce. Jak totiž již Ústavní soud v různých souvislostech dříve judikoval, „*veřejná moc nemůže využívat nejasnosti právní úpravy, kterou sama vyvolala*“ [nález sp. zn. III. ÚS 782/06 ze dne 8. 1. 2009 (N 5/52 SbNU 49)], sp. zn. IV. ÚS 626/06 ze dne 8. 2. 2008 (N 34/48 SbNU 429), sp. zn. I. ÚS 819/07 ze dne 22. 10. 2007 (N 167/47 SbNU 195)]. Tím spíše pak mohla mít nejasnost právní úpravy závažnější důsledky, vezmeme-li v potaz počet osob, který v době přípravy novely trestního zákoníku ambulantní ochranné léčení podstupoval (důvodová zpráva k zákonu hovoří o 3 500 léčených osobách k listopadu roku 2014). Způsob výkladu a aplikace předmětné změny se zároveň mohly v důsledku absence výslovné úpravy obou právních režimů napříč soustavou obecných soudů lišit, což mohlo též způsobit zásah do rovnosti léčených osob před zákonem (čl. 1 a čl. 4 odst. 3 Listiny).

25. To platí tím spíše, pokud je právě na obecných soudech, aby se s mezerou v právní úpravě judikatorně vypořádaly. Jak totiž Ústavní soud již dříve judikoval, příkaz právní určitosti *zákonů* [nález sp. zn. Pl. ÚS 43/93 ze dne 12. 4. 1994 (N 16/1 SbNU 113, 91/1994 Sb.)] neznamená, že by z ústavního hlediska byla bez významu ustálená aplikační a interpretační praxe soudů. Právě naopak. K případným nejasnostem, musí orgány veřejné moci přihlížet, neboť praxe je životem a vlastním naplněním práva (nález sp. zn. III. ÚS 783/06 ze dne 29. 11. 2007 (N 210/47 SbNU 709)]. Při výkladu a aplikaci příslušné právní normy by přitom měly vzít v úvahu předchozí judikaturu Ústavního soudu a respektovat její účel a cíl, resp. smysl.

26. Krajský soud v posuzované věci této své povinnosti nedostál. Obecnými soudy zastávaný výklad zákonného ustanovení navíc není v napadených rozhodnutích nijak podrobněji odůvodněn. Z napadeného usnesení městského soudu, který krajský soud napadeným usnesením potvrdil, se stěžovateli dostává vyjádření k zaujatému způsobu výkladu toliko ze dvou bodů. V prvním případě se jedná pouze o přímou citaci příslušného ustanovení trestního zákoníku (bod 21 napadeného usnesení městského soudu), v druhém případě (bod 23 napadeného usnesení městského soudu) pak městský soud konstatuje, že „*[z] žádného ustanovení trestního řádu či jiného právního předpisu nevyplývá, že by soud po změně znění § 99 odst. 6 trestního zákoníku (...) měl v souladu s ní výslovně uvést, že ochranné léčení psychiatrické ve formě ambulantní nadále trvá, dokud to vyžaduje jeho účel, (...)*“. Podobným způsobem argumentace, avšak s opačným závěrem, by však bylo možné dojít též k úsudku, že z ustanovení žádného právního předpisu výslovně nevyplývá, že by nabytí účinnosti novelizujícího zákona mělo za následek automatické prodloužení trvání ambulantního ochranného léčení a zbavení povinnosti obecných soudů o jeho prodloužení podle nové právní úpravy rozhodnout.

27. Jak přitom již Ústavní soud v minulosti judikoval, „*je-li k dispozici více výkladů veřejnoprávní normy, je třeba volit ten, který vůbec, resp. co nejméně, zasahuje do toho kterého základního práva či svobody*“ [srov. nález sp. zn. II. ÚS 1375/11 ze dne 11. 9. 2012 (N 156/66 SbNU 331), sp. zn. Pl. ÚS 14/07 ze dne 19. 11. 2008 (N 198/51 SbNU 409), sp. zn. I. ÚS 643/06 ze dne 13. 9. 2007 (N 142/46 SbNU 373)]. „*Tento princip „in dubio pro libertate” plyne přímo z ústavního pořádku (čl. 1 odst. 1 a čl. 2 odst. 4 Ústavy*

nebo čl. 2 odst. 3 a čl. 4 Listiny) a“ představuje „strukturální princip liberálně demokratického státu, vyjadřující prioritu jednotlivce a jeho svobody před státem“ [viz např. nález sp. zn. I. ÚS 512/02 ze dne 20. 11. 2002 (N 143/28 SbNU 271) sp. zn. I. ÚS 557/05 ze dne 24. 7. 2007 (N 116/46 SbNU 99)]. Obecné soudy, které tato individuální lidská práva a svobody chrání, jsou přitom „ústavně zavázány promýšlet důsledky svých rozhodnutí, zohledňovat svůj předchozí postup, (...) a neposuzovat věc jenom z hlediska izolovaného výkladu jednoho ustanovení“ [nález sp. zn. I. ÚS 4057/14 ze dne 9. 4. 2015 (N 77/77 SbNU 141), sp. zn. II. ÚS 2972/10 ze dne 30. 10. 2014 (N 198/75 SbNU 229), sp. zn. IV. ÚS 525/02 ze dne 11. 11. 2003 (N 131/31 SbNU 173)].

a) K zásahu do legitimního očekávání, právní jistoty a důvěry v právo

28. Z příkazu respektovat legitimní očekávání vyplývající z dosavadní právní úpravy pochopitelně nelze dovodit absolutní zákaz její změny. Jde však o to, aby zákonodárce při rozhodování o volbě způsobu provedení změny k těmto očekáváním přihlížel a neignoroval, že adresáti norem své chování po delší dobu přizpůsobovali požadavkům odlišného obsahu. Je tedy povinen zohledňovat dosavadní právní stav a změny provádět citlivě, jen v míře nezbytné pro dosažení cíle regulace [nález sp. zn. Pl. ÚS 55/13 ze dne 12. 5. 2015 (N 93/77 SbNU 339, 170/2015 Sb.), sp. zn. Pl. ÚS 38/04 ze dne 20. 6. 2006, (N 125/41 SbNU 551, 409/2006 Sb.)]. Povinnost respektovat legitimní očekávání, promýšlet důsledky svých rozhodnutí a zohledňovat svůj předchozí postup přitom stihá i obecné soudy [nález sp. zn. II. ÚS 519/08 ze dne 25. 9. 2008 (N 157/50 SbNU 399), sp. zn. IV. ÚS 525/02 ze dne 11. 11. 2003 (N 131/31 SbNU 173)]. Ty mají naplnění výše uvedených principů a zásad dosahovat cestou interpretace a aplikace příslušných právních norem [nález sp. zn. III. ÚS 188/04 ze dne 29. 9. 2004 (N 139/34 SbNU 393)]. Této povinnosti však krajský soud v dané věci nedostál.

29. Usnesení městského soudu ze dne 11. 4. 2016, kterým bylo ambulantní ochranné léčení prodlouženo do 11. 4. 2017, založilo na straně stěžovatele legitimní očekávání, že toto léčení skončí uplynutím tohoto dne. Toto datum je ostatně v usnesení městského soudu i explicitně uvedeno a zvýrazněno. V tomto svém legitimním očekávání byl stěžovatel zklamán, o čemž ostatně svědčí i obsah řady jeho soudních podání a jiných vyjádření (viz bod 47 tohoto nálezu), ve kterých vyjádřil svůj nesouhlas s výkladem zaujatým obecnými soudy. Nelze v této souvislosti též opomenout, že stav nejistoty, po jehož trvání měl stěžovatel důvodně za to, že ambulantní ochranné léčení již netrvá (11. 4. 2017), až do zamítnutí podaného návrhu na ukončení ambulantního ochranného léčení (16. 5. 2018) trval přesně 400 dní.

30. Pouze okrajově Ústavní soud dodává, že novelizující zákon, od jehož provedení krajský soud odvozoval automatické prodloužení doby trvání ambulantního ochranného léčení, nebyl v době vydání napadeného usnesení městského soudu ze dne 11. 4. 2016 platný. V dané době totiž nebyl publikovaný ve Sbírce zákonů, a tudíž nepředstavoval součást právního řádu České republiky. Stěžovateli se proto ani nenabízela reálná možnost se se změnou předmětných ustanovení trestního zákoníku v době vydání rozhodnutí městského soudu ze dne 11. 4. 2016 seznámit, poznat rozsah svých budoucích práv a povinností a případně tomu i přizpůsobit svá očekávání. Na tom nic

nemění ani korespondence soudu s ošetřujícím lékařem a se stěžovatelem, která není způsobilá měnit již jednou vzniklá očekávání.

b) K zásahu do práva na nedotknutelnost duševní a tělesné integrity osobnosti a práva na respektování a ochranu soukromého a rodinného života

31. Výše popsaným extenzivním výkladem krajského soudu tedy dochází k nepřijatelnému zásahu do práva na nedotknutelnost osobnosti a duševní a tělesné integrity stěžovatele dle čl. 7 odst. 1 Listiny, tedy práva na nedotknutelnost osobnosti stěžovatele.

32. Jak již bylo uvedeno, jedním z aspektů ustanovení čl. 7 odst. 1 Listiny, zaručujícího nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, je též ochrana tělesné a duševní integrity člověka, jehož základní součástí je i jeho zdraví [nález sp. zn. II. ÚS 2379/08 ze dne 9. 7. 2009 (N 157/54 SbNU 33), body 10-11; sp. zn. III. ÚS 2253/13 ze dne 9. 1. 2014 (N 3/72 SbNU 41), body 15-16; sp. zn. I. ÚS 2930/13 ze dne 11. 11. 2014 (N 205/75 SbNU 297), bod 26]. V otázkách péče o vlastní zdraví je to přitom jen zákon, který může jednotlivce zavázat k povinnému podstoupení určitých medicínských výkonů. Takové omezení představuje i ambulantní ochranné léčení, které může být uloženo i proti vůli jednotlivce. Obecné soudy musí mít při aplikaci ustanovení umožňujících ve vyjmenovaných případech provést určité medicínské výkony či vyšetření i bez výslovného souhlasu léčeného na paměti, že je vždy nutné šetřit podstatu jeho svobod a postupovat s maximální zdrženlivostí [nález sp. zn. IV. ÚS 639/2000 ze dne 18. 5. 2011 (N 77/22 SbNU 157)]. V této souvislosti Ústavní soud opětovně připomíná, že k závěru o trvání ambulantního ochranného léčení přistoupil krajský soud bez výslovné opory v zákoně a za užití retroaktivního výkladu.

33. Již zmíněná tělesná a duševní integrita jednotlivce je v rámci českého ústavního pořádku chráněna též čl. 8 Úmluvy, podle kterého má každý právo na respektování svého soukromého a rodinného života. Toto ustanovení v sobě podle judikatury ESLP zahrnuje i tělesnou a duševní integritu jedince (rozsudek ESLP ve věci *Codarcea proti Rumunsku* č. 31675/04 ze dne 2. 6. 2009, § 101; rozsudek ESLP ve věci *Y. F. proti Turecku* č. 24209/94 ze dne 22. 7. 2003, § 33; obdobně rozsudek ESLP ve věci *Raninen proti Finsku* č. 20972/92 ze dne 16. 12. 1997, § 63; rozsudek ESLP ve věci *X a Y proti Nizozemsku* č. 8978/80 ze dne 26. 3. 1985, § 22). Jak z jeho předešlých rozhodnutí vyplývá, „i malý zásah do tělesné integrity jednotlivce je přitom třeba považovat za zásah do práva na respektování jeho soukromého života dle čl. 8 Úmluvy, pokud je vykonán proti vůli dotčeného jednotlivce“ (rozsudek ESLP *X. a Y. proti Nizozemsku* ze č. 8978/80 ze dne 26. 3. 1985, § 22; rozsudek ESLP *Benderskiy proti Ukrajině* č. 22750/02 ze dne 15. 11. 2007, § 59; rozsudek ESLP *Storck proti Německu* č. 61603/00 ze dne 16. 6. 2005, § 168). Jak vyplývá ze soudního spisu, stěžovatel svůj nesouhlas s trváním ambulantního ochranného léčení během řízení před obecnými soudy dával opakovaně najevo. V tomto konstatování se Ústavní soud opírá např. o stěžovatelovo podání k městskému soudu ze dne 16. 6. 2017 (s. 159 soudního spisu) či ze dne 4. 7. 2017 (s. 166a a 167 soudního spisu), o jeho přednesy při veřejném zasedání u téhož soudu dne 16. 5. 2018 (s. 213 až 219 soudního spisu), obsah stížnosti směřující proti napadenému usnesení městského soudu ze dne 16. 5. 2018 (s. 228 až 232 a s. 235 až 237 soudního spisu) či o samotnou ústavní stížnost. Takovýmto „malým zásahem“, o kterém judikatura ESLP hovoří, je pak třeba chápat např. i pouhé podávání léků

(rozsudek ESLP *Wilkinson proti Spojenému království* č. 14659/02 ze dne 28. 2. 2006). Právě podávání léků je přitom běžným prostředkem, díky kterému může být ošetřující lékař schopen žádoucího léčebného efektu a účelu ambulantního ochranného léčení snaží dosáhnout.

C. Přezkum napadeného usnesení krajského soudu z hlediska důvodnosti zamítnutí návrhu na ukončení ambulantního ochranného léčení

34. Přestože argumentační těžiště ústavní stížnosti spočívá zejména v polemice se způsobem výkladu podústavního práva, stěžovatel se domnívá, že toto není jediná ústavněprávní vada, kterou jsou napadaná rozhodnutí zatížena. Argumentuje totiž, že pro zamítnutí návrhu na ukončení ambulantního ochranného léčení absentovaly nejen důvody právní, ale také důvody faktické. Znalecký posudek, na základě kterého měl krajský soud založit své závěry o důvodnosti dalšího trvání ambulantního ochranného léčení, totiž podle stěžovatele neprokázal splnění zákonných podmínek pro tento závěr.

35. Jelikož však Ústavní soud vyhověl prvotní námitce stěžovatele, která bez dalšího postačuje ke zrušení napadeného usnesení krajského soudu, reflektoval aplikační důsledky principu subsidiarity, kterým je řízení o ústavní stížnosti zásadně ovládáno, a proto se již věcně touto námitkou nezabýval. K jejímu posouzení bude dán prostor po vrácení věci krajskému soudu, který musí dát před novým rozhodnutím stěžovateli možnost vyjádřit se k prováděným důkazům v rámci řádného procesu a věnovat jeho námitkám náležitou pozornost.

D. Obiter dictum

36. Nad rámec posuzovaného případu Ústavní soud podotýká, že zakotvení periodického přezkumu důvodnosti trvání ambulantního ochranného léčení nejen posilovala právní jistotu léčených osob, ale také je lépe chránila proti neoprávněným zásahům do jejich osobní svobody, tělesné a duševní integrity a práva na soukromý a rodinný život. Nad důvodností trvání ambulantního ochranného léčení měl totiž soud větší kontrolu a dohled. Existence periodického přezkumu důvodnosti trvání ambulantního ochranného léčení v naší právní úpravě podle odborné literatury odpovídala „*[m]oderním tendencím v Evropě omezovat trvání každého omezení osobní svobody a zajistit jeho periodický přezkum soudem, neboť jde zejména u ústavního ochranného léčení o značný zásah do osobní svobody osoby, které bylo takové ochranné léčení uloženo*“ (Šámal, P. a kol. *Trestní zákoník. Obecná část, 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 117). Námitkou na výše uvedené může být, že diskutovaná změna právní úpravy se žádným způsobem nedotkla oprávnění léčeného navrhnout příslušnému soudu propuštění z ambulantního ochranného léčení (§ 353 odst. 2 *trestního řádu*). V této souvislosti však nelze opomenout specifika a důvody pro ukládání ochranného léčení a zejména pak charakteristiku osob, které toto léčení vykonávají. V této souvislosti odborná literatura uvádí, že „*[o]mezení trvání ochranného léčení má svůj význam proto, že soud musí přezkoumávat důvody ochranného léčení u pacientů, kteří z nějakého důvodu sami nepodali návrh na propuštění nebo změnu formy ochranného léčení, protože takový návrh podat nedovedou (typicky pacienti s mentálním poškozením)*“ (Jelínek, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou, 5. aktualizované vydání*. Praha: Leges, 2017, s. 153).

IV. Závěr

37. Lze tedy uzavřít, že krajský soud přes absenci výslovného přechodného ustanovení a za použití retroaktivního a extenzivního výkladu stvrdil trvání ambulantního ochranného léčení, a to k újmě výše uvedeným stěžovateli ústavně garantovaným základním právům a svobodám. Krajský soud tímto postupem porušil svou povinnost, plynoucí pro něj z čl. 4 Ústavy, podle kterého jsou základní práva a svobody pod ochranou soudní moci. Krajský soud, jakožto soud obecný, v dané věci nedostál své povinnosti interpretovat jednotlivá zákonná ustanovení podústavního práva z pohledu ochrany základních práv a svobod, šetřit jejich podstatu a smysl (čl. 4 odst. 4 Listiny) a v dané věci upřednostnit ten výklad, který vůbec, resp. co nejméně zasahuje do ústavně garantovaných základních práv a svobod stěžovatele. Krajský soud svým výkladem vyvozoval z právní úpravy pro stěžovatele existenci povinností, které v ní výslovně zakotveny nejsou. Takový postup je v materiálním právním státě založeném na úctě k člověku a jeho právům (čl. 1 odst. 1 Ústavy) naprosto vyloučený. V napadeném usnesení krajským soudem zaujatý výklad ustanovení § 99 odst. 6 trestního zákoníku ve znění zákona č. 150/2016 Sb. zakládá nepřijatelné ústavněprávní konsekvence, a je proto dán důvod pro jeho zrušení. Ústavní soud uzavírá, že stížnosti v části, kterou bylo napadeno usnesení krajského soudu ze dne 26. 6. 2018 č. j. 8 To 215/2018-242, vyhověl a toto usnesení v souladu s § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil.

38. Ústavní soud naopak nevyhověl stěžovateli v té části ústavní stížnosti, kterou napadal usnesení městského soudu ze dne 16. 5. 2018, č. j. 4 Nt 51/2014-220, a proto ji odmítl jako nepřipustnou podle ustanovení § 43 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu. Přestože i v tomto rozhodnutí byl vysloven právní názor, se kterým Ústavní soud výše vyjádřil svůj nesouhlas, tak zároveň připomíná, že v souladu s principem minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti obecných soudů [nález sp. zn. III. ÚS 148/97 ze dne 25. 9. 1997 (N 113/9 SbNU 65)] zasahuje do jejich činnosti jediné tehdy, je-li to nezbytné pro ochranu základních práv a svobod. Z principu minimalizace zásahů a ze subsidiarity ústavní stížnosti Ústavní soud dovedl své oprávnění odmítnout část ústavní stížnosti pro nepřipustnost [§ 43 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu] v situacích, ve kterých zrušením jen jednoho (nebo části) z napadených rozhodnutí je znovu vytvořen obecným soudům dostatečný prostor pro to, aby samy poskytly ochranu základním právům a svobodám [viz např. nález sp. zn. I. ÚS 74/06 ze dne 3. 10. 2006 (N 175/43 SbNU 17), bod 5; sp. zn. II. ÚS 200/13 ze dne 16. 7. 2013 (N 123/70 SbNU 127), sp. zn. III. ÚS 2428/13 ze dne 13. 6. 2014 (N 123/73 SbNU 869), sp. zn. IV. ÚS 2722/13 ze dne 3. 2. 2015 (N 22/76 SbNU 313), bod 28].

39. Ústavní soud má za to, že zrušení rozhodnutí krajského soudu postačuje k nápravě závadného stavu. Ústavní soud proto nepřistoupil ke zrušení usnesení městského soudu, neboť jeho vydání bude znovu přezkoumáno na základě tohoto nálezu krajským soudem, ve kterém bude tento soud interpretovat ustanovení § 99 odst. 6 trestního zákoníku ve znění zákon č. 150/2016 Sb. v souladu s nosnými důvody tohoto nálezu. Ten lze shrnout následujícím způsobem.

40. Ochranné léčení vykonávané formou ambulantní péče je zásahem do ústavně zaručeného práva na nedotknutelnost osoby podle čl. 7 odst. 1 Listiny, proto jeho zákonná úprava musí být vykládána restriktivně způsobem šetřícím podstatu a

smysl tohoto základního práva. Nabytím účinnosti zákona č. 150/2016 Sb. dne 1. 7. 2016 nedošlo u osoby, které bylo ambulantní ochranné léčení uloženo před, a které zároveň trvalo i po nabytí účinnosti tohoto zákona, ex lege k jeho automatickému prodloužení nad rámec lhůty, výslovně stanovené v soudním rozhodnutí, a to i s přihlédnutím k tomu, že takovéto stanovení lhůty vytvořilo dotčené osobě legitimní očekávání, jak bude veřejná moc dále postupovat.

41. Ústavní soud v poslední řadě nevyhověl návrhu stěžovatele na náhradu nákladů zastoupení v řízení před Ústavním soudem. Pravidlem v tomto řízení je úhrada vlastních nákladů řízení účastníky a vedlejšími účastníky řízení. Z tohoto pravidla existují výjimky dle § 62 odst. 4 a § 83 zákona o Ústavním soudu, které však lze aplikovat jen v mimořádných případech a nelze je vykládat rozšiřujícím způsobem [srov. nález sp. zn. II. ÚS 762/10 ze dne 22. 7. 2010 (N 148/58 SbNU 257)].

42. Pro posouzení důvodnosti návrhu na náhradu nákladů zastoupení podle § 83 zákona o Ústavním soudu jsou rozhodující osobní a majetkové poměry stěžovatele. Takový návrh musí být proto náležitě odůvodněn a doložen. K tomu však v daném případě nedošlo. Ústavnímu soudu se o osobních a majetkových poměrech stěžovatele z ústavní stížnosti dostává jen tvrzení, že je osobou nemajetnou, žijící z nevelkého invalidního důchodu, přičemž finanční situace mu neumožňuje hradit náklady právního zastoupení ve výši 8 228 Kč z vlastních prostředků. V ústavní stížnosti však toto tvrzení stěžovatel nijak blíže nespecifikuje a neprokazuje. Ústavní soud proto návrhu, jak jej formuloval stěžovatel, vyhovět nemohl [srov. nález sp. zn. II. ÚS 843/08 ze dne 7. 1. 2009 (N 3/52 SbNU 19), sp. zn. II. ÚS 507/05 ze dne 4. 1. 2006 (N 3/40 SbNU 31), sp. zn. IV. ÚS 550/01 ze dne 15. 4. 2003 (N 56/30 SbNU 85)].

43. V dané věci spadá z pohledu stěžovatele do úvahy spíše návrh na náhradu nákladů řízení podle ustanovení § 62 odst. 4 zákona o Ústavním soudu. To umožňuje v odůvodněných případech podle výsledků řízení uložit některému účastníkovi nahradit jinému účastníkovi nebo vedlejšímu účastníkovi zcela nebo zčásti jeho náklady řízení. Úhrada nákladů řízení ve smyslu tohoto ustanovení však podle Ústavního soudu není automatická a lze ji uložit pouze "v odůvodněných případech" jako určitou sankci vůči tomu účastníkovi řízení, který svým postupem zásah do základního práva vyvolal [nález sp. zn. II. ÚS 53/97 ze dne 17. 2. 1999 (N 26/13 SbNU 195)]. Samotné dotčení základních práv stěžovatele zásahem orgánu veřejné moci konstatované nálezem Ústavního soudu tudíž bez dalšího nárok podle § 62 odst. 4 zákona o Ústavním soudu nezakládá. Stěžovatel sám svůj návrh nijak relevantně neodůvodnil a naplnění zákonných podmínek pro jeho vyhovění v dané věci neshledal ani Ústavní soud. Tímto závěrem nijak nezpochybňuje možnou nemajetnost či tíživou sociální situaci stěžovatele. Tyto okolnosti nicméně nejsou jediným kritériem pro rozhodnutí dle § 62 odst. 4 zákona o Ústavním soudu.

44. Ústavní soud shrnuje, že ústavní stížnost stěžovatele shledal zčásti důvodnou, a proto jí podle § 82 odst. 1 a 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl (výrok I.), napadené usnesení krajského soudu podle § 82 odst. 3 písm. a) tohoto zákona zrušil (výrok II.), ve zbývajících částech ústavní stížnosti odmítl (výrok III.), přičemž nevyhověl návrhu stěžovatele na náhradu nákladů řízení (výrok IV.). Nynější nález nijak nepředjímá věcné posouzení a konečné rozhodnutí krajského soudu v dané věci.

Krajský soud je nyní povinen rozhodnout znovu a při tom respektovat nosné důvody tohoto nálezu.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 30. dubna 2019

Vojtěch Šimíček
předseda senátu